

ŠT. 8 1933/34 VRTEC LETNIK 64

Vaclav Beneš Třebizský — Orožen Janko:

Iz rodne kočice.

Stoletni gavran karlovtýnski.*

(S Slanskega.)

V kronah starih cepljenih dreves se ni zganila niti najmanjša vejica. Izgledalo je, kakor da se hočejo nacpati v tej celi, dolgi in žalostni zimi.

Prespati jezo in odgnati z dremežem iz glave žalostne misli, sanjati o boljšem življenju, v katerem je na izbiri cvetov, ki vsi vabijo k sebi s čarobnim šepetom, je vsaj tako potrebno, kakor je po težkih dneh potreben kratek počitek.

In ta drevesa so tako zadremala. Ali miru niso imele. V njihovih glavah je bilo temno, strašno temno. V njihovo temo so sedli gostje, kadar so prišli na izlet.

Solnce je grelo, kakor greje v najlepšem junijskem dnevu. Peruti črnih ptic so dobivale pod njegovimi žarki temno modro barvo. Ko so zakrakale vrane na enem drevesu, je šlo od drevesa do drevesa; potem so se hkrati dvignile, s črnimi glavami zamajale in odletele proti Tucho-mericam. Baje so klicale k nam od Nemcev zimo in z gora sneg.

Samo ena ptica — bila je izmed vseh najbolj črna — se ni ganila z drevesa. Ostala je z napol razprtimi perutmi in napol odprtim kljunom sama, čisto sama na jablani.

A komaj da sem prišel pod jablano, se je razlegalo nad menoj pro-
nietljivo: kra, kra! in v zraku so prav nizko nad mojo glavo zašumele
črne peruti, katerih barva je dobila temno moder blesk.

»Ej, pozdravljam te, pozdravljam v svoji domovini, ti stari, črni
gavran!«

* Karlovtýn, sloveč in prekrasen grad, ležeč jugozapadno od Prage. Zgradil ga je kralj Karel IV. in so se hranila v njem znamenja češkega kraljestva.

A ptič je takoj razumel te moje besede, venomer letal nad mojo glavo in venomer je krakal, kakor da bi na vsak način hotel ohripeti.

»Iskal sem te dolgo, celi dve leti sem te iskal, sam Bog ve kje, enkrat tudi na pokopališču z začrnelim zidom, sredi katerega je bila cerkvice s streho iz deščic in v senci cerkvice grob z netreskom in »vaclavkami«, poleg cerkvice, starodaven, črn zvonik! — Povsod sem te iskal in tu te najdem!«

»Kaj mi prinašaš novega s Karlovega Týna, slavnega gradu?«

»Ej, nič novega ti ne prinašam, kajti novo je samo to, da zdaj na grajskem dvorišču suše perilo in da tam strašno stradamo: z vso družino moram letati po Českem okrog, da si od dobrih ljudi izprosim hrane, ali dobrih ljudi je vedno manj.«

Črni ptič je zakrakal, da me je pretresel mraz.

»Ali nekaj ti vendar zopet javljam iz kraja, o katerem si našemu češkemu ljudstvu že mnogo povedal, da-li na dobro, ne vem, zato, ker kadar sejejo, tudi ne vedo, da-li seme vzklije in vzraste v klas, a vzraste-li, da-li ne pride toča in uima in ne uniči tudi najboljših naporov.«

Gavran je prestal in v glavo mi je prišla čudna misel — o tej vam bom pa kdaj drugič pripovedoval. »Ko so peljali s Karl-Týna češko krono, jo je videl moj očka, ki je slišal vsako besedo in opazil vsako kretnjo zlobnih voznikov. Bilo je tako. Na poti proti Pragi so bili dragonci. Imeli so žolte obraze, upadle oči, razkosmane brke, raztrgano obleko, zarjavele oklepe, potolčene čelade, ali zato jezike kakor gadi, kakor najbolj strupene kače. Sredi med jezdec se je pomikal voz, ki sta ga vlekla dva konja. Voz je bil pokrit z raztrgano plahto, ki je prikrivala oguljeno hrastovo skrinjo, v kateri se je nahajala češka krona.

Za leto in dan¹ bo minulo pol tisoč let, odkar je zapustil svojo ljubo češko zemljo Karel IV. Takrat je zadremala na Karlovem Týnu družina gavranov. Ali komaj so črni ptiči sklonili glave na prsi, so jih prebudili grajski zvonovi, ki so dobremu kralju zvonili posmrtnico. A tistega dne² bodo imeli stari češki kralji na Karlovem Týnu gostijo, mi gavrani jim bomo stregli in pri tem pripovedovali, kaj vse je ta zemlja izkusila, kam so prišli njeni majestati in pergamenti z velikimi, visečimi pečati. Po gostiji pojdejo kralji v vrsti drug za drugim v Križovo kapelo, vodil jih bo rajni Karel, pregledovali bodo stare skrinje, a ko jih najdejo

¹ 1827.

² Ob poltisočletnici.

prazne, od črvov razjedene, brez ključavnic in ko zagledajo zvezde na kupoli Križeve kapele izbite, mesec in solnce iztrgana, nas bodo vprašali, kdo je to napravil!« — In gavran je zopet umolknil.

»A ko se ustavijo pri vdolbini, kjer je bila nekdanj na dragoceni blazini kraljevska krona, odpro vrata, da bi jo posadili na glavo najvrednejšemu izmed sebe. Toda jaz jim podam trnjevo krono mesto kraljevske in hkrati povem, da jo je naš narod nosil celih dve sto let. Ali ne slišiš, kaj napravim? Povej to vsemu ljudstvu, da bo vedelo: Kadar se naši dobri kralji prebude, naj tisto noč ne zatisne oči, kajti uvidi, česar ni videlo še nikdar, zasliši, česar še ni slišalo nikdar!«

Črni gavran se mi je dvignil visoko nad glavo.

»Saj te kmalu zopet vidim. Vem, kje si, in marsikdaj še priletim in marsikaj ti še povem. A da bi pisal češkemu ljudstvu do duše, do srca in glave, imaš tu moje pero, s tem piši in pisal boš ostreje. Uvidiš!«

In gavran si je izključeval s kljunom najdaljše pero in mi ga je vrغل naravnost k nogam; znova je zakrakal in kakor blesk izginil v megleni modrini, leteč čez Levograd k uvelim gozdovom Karlovtýnským.

P. S. Te vrste sem že pisal s trdim, stoletnim gavranjim peresom.

Ksaver Meško:

Sanjarije.

»Kako sliši, materina dušica!« se nalahko, sanjavo smehlja pastirček Tinček, hrbtenski ležeč na kratki travi, ker so jo krave že pošteno pomulile, mečkajoč z drobnimi prstki stebelce in ozke lističe babje dušice.

Travnik se položno nagiba v dolino. Tako Tinček leže lepo vidi krave pod seboj; a nad seboj, kadar velike rjave oči dvigne, neskončni nebesni obok. In mu ta bolj zajema in razgibava dušo in misli kakor njegovi skrbi izročene varovanke, županove krave. Te so zdaj muhaste. Kdaj ure in ure zadovoljno in pokojno mulijo res ne preveliko travo, kar je Tinčku še najbolj

po volji. A kdaj se katera podmuljeno in kradoma prepase do njive z ajdo, ali si kar na vsem lepem zmisli, pusti pašo in se napoti naravnost v ajdo, kakor bi nikjer pastirčka ne bilo! Tedaj je treba pač naglo vstati, zakričati nad grešnico, pohiteti za njo, jo z bičem ošvrkniti, da ne bi na prepovedanem sadu škodo naredila.

Mnogo lepše in prijetnejše se zdi Tinčku mirno na hrbtu ležati, materino dušico mečkati ali jo zamišljeno žvečiti, v sinji nebesni baldahin strmeti in sanjariti, sanjariti.

Ni čudovitejšega na svetu, se mu zdi, ko sanjariti in z oblaki potovati. In ni nemirnejših potnikov na svetu, se mu zdi, kot so oblaki, ptičke, veter in voda.

Kolikokrat poseda ob potoku pod travnikom in gleda in opazuje, kako v strugi valčki bežno v tujino hité, prav kakor živa razumna bitja, ki se jim silno mudi. Vsi nemirni, nepočakani preskakujejo kamenje, se v vsi naglici vijejo nad in pod koreninami jelš in jagnjedov, ki stojé ob strugi in jim svoje zvite in krivenčaste črne noge predstavljajo ter jim samo napotje delajo. Vsi nevoljni klokotajo in žuborijo ob njih in čez nje. In dasi se nikoli ne vrnejo, ti begunci, jih vendar nikoli ne zmanjka. Kako čudovito!

In veter, ki čez hribe pribeži in kar zdivja po dolini, čez travnike in mu na begu klobuk z glave odpihne in ga po travniku kotali — kako silno se mudi temu neugnanemu razposajencu!

In ptičke, a večno nemirne. Vse ozračje je njihovo morje. Plavajo v njem hitro in gibčno kakor postrvi spodaj v planinskem potoku.

Najčudovitejši so pa oblaki. Ne samo da so večni popotniki in romarji, tudi čudežni glumači so: neprestano menjavajo podobo in obličje. Ljudje so zdaj, zdaj živali. Zdaj človek in žival skupaj, jezdec na konja prirasli. Ladje zdaj, zanosno v neskončnost ploveče, zdaj vihrajoče zastave. Na večer goreče hiše, krvave plamenice, tekoče ognjene reke... Časih opazuje strme, kako se na nebu napadajo, divje prerivajo in bore dolge vrste bojnih čet. Možje in konji se vrstijo in valjajo v omotičnem vrtincu, padajo, vstajajo se drug čez drugega jezijo in vihrajo... In spet se ogromne množice oblakov mešajo, prerivajo in zvijajo, kakor kadar pri gospodarju velika dekla s krepkimi rokami in z vso močjo, da ji je čelo potno od dela in vneme, v velikih nečkah testo za črni kruh mesi... Časih se po širnih nebesnih planjavah polagoma poriva dolga, tesno strnjena procesija, tako iztežka in počasi, kakor bi bila od dolgega romanja že silno izdelana, povsem utrujena... Časih so pa oblaki majhni in rožnati kakor obrazki deklic pri procesiji na Svetega Rešnjega Telesa dan, ali kakor bi smehljajoči se angelčki kukali izza nebesnih zaves. Nikamor ne hitijo, čez čas kar v globino nebesne sinjine uto-nejo... Časih bežita kaka dva kakor za stavo čez nebesno planjavo. Bežita, bežita — in v daljavi, kjer je neba konec, nenadoma v nevidne globočine padeta... Časih pa pripelje nebeški pastir svoje belorožnate ovčke na nebesni pašnik, dolgo, gosto čredo. Tedaj bo drugi ali vsaj tretji dan dež...

Vse čudovito, vse nemirno, vse v daljavo, v tujino bežeče: oblaki, ptičke, veter in voda. A najlepši so oblaki. In najbolj vabijo za seboj. Pač mora biti čudovito tam za gorami in hribi, v daljnem svetu tam. Res, dedek, še bolj babica, govorita slabo o tujini, o tistem daljnem, nepoznanem svetu. Da se mu je mati, ki je nikoli videl in poznal ni, v njem izgubila, se pogovarjata časih. In da on ne sme nikoli vanj, bi se tudi izgubil v njem, mu pravita časih.

A kako bi se naj izgubil? Saj se niti pisma ne, ki jih mlada, druga dekla pri gospodarju večkrat od ženina iz Amerike dobi. In ta je vendar onkraj morja, Amerika. Pismo je pa tako drobno in majhno. Pa se ne izgubi! Kako se mu je le mati mogla? Čudno! In kako bi se on, ki mu je že enajst let in bo leto za letom starejši in večji?

In saj bo vendar moral iti! Da kaj prisluži, za dedeka in babico. Da jima pošlje denarja kakor mladi dekli njen ženin, da si bosta hišico kupila, se vzela, v svojem živela. Čudno le, da njegova mati ničesar ne pošlje. Ko bi pa bila dedek in babica tako potrebna. Tako uboga sta.

Najhujša bol Tinčkova je, da sta dedek in babica tako siromašna. In tako stara, da že skoraj ničesar delati ne moreta. Dedek tako ne, osemdeset jih menda že ima; sam prav ne ve. Pa večinoma pred bajto poseda, gori proti nebu in soncu pomežikuje, kašlja, premišljuje. Sam Bog vedi, kaj misli, ko ves božji dan tako sam poseda. Babica, nekoliko mlajša, hodi še na delo, največ h gospodarju. A dela skoraj vse leto, da odsluži gospodarju stanovanje v bajti in krpico njive ob koči. Trda sta, gospodar in gospodinja, nerada dasta. Pri vsakem pol litra mleka, ki ga gospa — gospodinja se ji ne sme reči, zameri — da, godrnja, da so ta teden malo delali pri njih. Nikoli jima ni dovolj te robote! Sama pa živita kakor grofa, dasi sta kmeta kakor drugi v vasi. Gospodar, dasi še mlad, komaj hodi, tak debeluhar je. Ni čudo, ko pa celo prase v enem tednu sne. In po tri litre vina na dan

popije. Dedek in babica ga ne okusita vse leto! In vsi skupaj, dedek in babica in on, kadar več gospodarju ne pase — eno obleko mu za to kupi — stradajo in pozimi v bajti neusmiljeno zmrzujejo.

»Kakšna pravica je to?« razmišlja Tinček večkrat. In stiska zobe, da ne bi zakričal. In stiska pesti, kakor bi nameraval udariti. A koga naj udari?

Ne, te pravice ne razume! Stari pastir Blaž, ki pase poleti za vso vas krave na vaških ledinah in je tudi siromak kakor dedek, mu je sicer nekoč razlagal: »Glej, fant, tako je na svetu: morje je, velike reke, manjše reke, potoki, ribniki, mlake in majhne kaluže. In je prav in v redu tako! Ne more biti po vsem svetu morje. Same majhne mlake in mlakuže — bi tudi ne bilo v redu. Prav tako so veliki bogatini, manjši bogatini, pa tudi nemaniči in siromaki. Ne morejo biti vsi ljudje siromaki. Ne pa tudi sami veliki bogataši in velikaši — kdo bi pa delal?«

»Že prav, že prav« — razmišlja Tinček. »A kako, da smo ravno mi taki siromaki?«

To mu ne gre v glavo. Zato bo treba v tujino. Da kaj prisluži, da kaj dedeku in babici pošlje, kakor mladi dekli njen ženin.

In vrnil se bo bogat. Pa bo kupil gospodarjevo posestvo. Prav do tedaj ga bo morda zapravil. Zdaj pravi pogostoma: »Otrok nimam, lahko dobro živim. Do smrti bo že doseglo.«

Da, tedaj kupi on! Samo če bosta tedaj dedek in babica še živa! Pa ne bosta več stradala, ne več zmrzovala. Morda pride še mati, ki bi se naj bila nekje izgubila, česar pa on prav ne verjame.

Da, pojde za oblaki, za ptičkami, za vetrom, za vodo. Pojde v tuji svet, zares pojde.

A da bi se v njem izgubil — ne, tega pa ne!

Francè Horvat:

Balada.

Poljana je dihala tožno;
molila je mati pobožno
za sina, ki šel je v rudokop ...
Olenkica tiho brlela
na mizi je — lahko drhtela
in s sencami nihal je strop ...

In mati se v sobo vrnila,
pobožno je dalje molila
za sina, ki šel je v rudokop —
tedaj — v omari je bilo,
pri oknu se nekaj zganilo,
povečale sence so strop ...

Začula je mati stopinje:
»Mogoče zdaj prišel moj sin je?«
izvilo iz njenih se ust
in naglo je gledat hitela,
da sina bi zopet objela —
a zunaj bril veter je pust ...

Se mati je v okno ozrla,
beseda ji v strahu zamrla;
pri oknu je stal sin — mrlič:
očesi — kot oglje žareče
in ustnice neme — trpeče,
na prsih — krvavi prtič ...

Ko sonce poljano objelo,
je pisemce drobno prispelo:
»Martina pokopal je rov.«
In mati je solze točila,
za sina-rudarja molila,
ki mrtev je prišel domov.

Ksaver Meško:

Pomlad.

*V travi zeleni pokojno ležim,
v sinje nebo ves zavzet strmim,
ko da bi prvič ga gledal.
Sonce se zlahka po nebu pelja,
naglo oblak črn k njemu vesla —
rad bi kaj mu povedal?*

*Kaj mi, srce, drhtiš tako?
Kaj se s solzami polniš, oko?
Kdo bi zdaj solze prelival?
»Mislim na dni, ko svet bo spet tak:
cvetja poln, ves dehteč, ves sladak —
jaz bom pa v grobu počival.«*

*Lipa kraj travnika bujno cveti,
vse ozračje od nje dehti.
v vejah čebele šumijo.
Poln dehtenja ves mladi je svet,
saj je ves en sam čudežen cvet —
vanj, čuj, zvonovi zvonijo.*

Mirko Kunčič:

Vigred.

*Zvončki na polju pozvanjajo
z glasom skrivnostnim: »Tin, tin!«
Bratcem, sesticam oznanjajo:
»Vigred gre s solnčnih planin!«
Vigred je dobra kot mamica,
ki iz tujine domov
vrača z darili bogatimi
k deci pod rodni se krov.
Dolgo, joj, dolgo smo čakali
nanjo te žalostne dni.
Hudo je biti brez materinih
toplih, ljubečih dlani.
Zdaj je vse spet lepo kot nekdanj:
vetrc je lička napel,
pihnil... odpihnil vso skrb nam in jad
z nami zarajal, zapel...*

Mirko Kunčič:

Bolna deklica in pomlad.

*Sklonili so tiho se k oknu kostanji
in zašepetali v srce bolni Tanji:*

*»Ta vzdih pritajeni, te grenke solzé —
zakaj je tak žalostno tvoje srce?
Na polje, kjer sence ni črne nobene,
na polje, kjer solnce vso žalost prežene!«*

*Na polje! ... Na polje! ... Vse kliče, šumi,
vse vabi z rokami prečudežnimi — — —*

*Zaplakala deklica v svojo bridkost:
»Ko v kletko ujeta je moja mladost ...«
Tam zunaj za druge že zvončki cveto —
za njo pa ni zlate pomladi, za njo.*

Mirko Kunčič:

Andrejček bi rad solnca.

*Jaz bi rad solnca, zlatega solnca!
Mama, povej, kod je solnce doma?
Joj, da bi znal kakor ptička leteti,
šel bi za njim do konca sveta.*

*Očka je rekel: »Veš, sinko moj dragi,
solnce je čudežna božja luč:
kamor posveti, budi se življenje.
Solnce ima do kamrice ključ,
kjer kot jetnik tvoje zdravje vzdihuje ...«*

*Mama, povej, bo kdaj k meni prišlo,
če ga bom prav lepo klical in prosil?*

*»Sinko, bojim se, da ga ne bo.
V temnih, zaduhlih podzemskih izbah
solnce nikoli ni prazničen gost.
V izbah podzemskih le gostje so mrki:
beda, bolezen in glad in bridkost.*

Goslar Jan.

Ko da ga je veter pripuhnil od bogve kod, se je neko popoldne nenadno prikazal na oder kavarniškega vrta stari goslar Jan. Beli lasje so mu lili ko beli oblaki po hrbtu in med goslanjem je bil ves zamaknjen v neke čudežne dežele. Nikoli se ni nasmehnil, nikoli spregovoril besede. V bridko skrivnost je bil zagreben.

Le eno smo doživljali na njem:

Sleherno popoldne ob pol petih se je prizibal in prinesel s seboj gosli, saksofon, pozavno in bas. Odklenil je vrata na oder in odložil glasbila. Pobožno je odpuhaval prah s harmonija in klavirja, odpiral stojalca in priklepal z medenimi kljukicami note nanje. Segel je po goslih v škatli, ljubo jih pobožal z dlanjo ko dete po licu, lahko jih položil na klavir. Še je navil lok pa namazal žimo v tetivi. Obraz mu je pri tem gorel v prečudnem žaru, roke so mu podrhtavale.

Potem se je naslonil na ograjo in čakal tovarišev, ki so prihajali ob petih. Vsak hip mu je roka podzavestno segla v žep: še deset minut, še pet... Nemirno je segel po goslih in jih ubral; nato je prestavil stojalca, popravil note, obrisal s krpo prašek, ki se je prikadil na črno klavirjevo tipko. Pomočil je lok v kolofonijo in potegnil ž njim ko po svojem srcu: mehkeje bo drsel po struni, mileje bo klical...

Tako je Jan sleherno popoldne pričakoval ure, ko se bo znova izkričal v glasni družbi glasbil. Mnogokaj je nosil, česar nista slišala niti noč niti dan; a do kapljice je izlil v gosli v teh popoldnevih.

»Pet!« je vztrepetal.

Kot kaplje so kapljali, zdaj eden zdaj drugi. Vsak je zasedel svoj vsakodnevni prostor in si vzel glasbilo. Točno ob četrt na šest je sunil kapelnik s taktirko v zrak in razlila se je žalostna pesem po vrtu. V Janu se je na mah vse spremenilo: oči so mu zastrmele nekam v nepoznano; glava se mu je zlomila, ko da je podsekana; roke so se mu zamaknile, vse telo se mu je v prečudnem soju nagnilo za pesmijo... Janu gre med goslanjem duša na božjo pot; po zvoku strune potuje.

Ob njegovih goslih je ves vrt onemel. Molčale so duše, molčale so mize, molčali so listi v kostanjih. Vse je šlo nekam na pot.

Nekoč sem zamudil popoldanski koncert. Vstopil sem tik pred prvo pesmijo. Žavalovil je valček. Prisluhnili smo. Nekje zeva praznina; tople roke, ki je šla skozi vse napeve kot božji duh, ni bilo. Janov stolec je bil prazen...

*

Osem tednov ga nismo videli. Na njegov stolec se je po treh dneh usedel mladeč, čigar gosli niso imele zgodovine, da bi pele o njej. Čisto po črnih notnih pikah so skakljale; brez misli in pameti. Zato nam je bila črna kava vsak dan grenkejša.

Zadnje dni meseca julija sem ga v solnčnem zatonu uzrl v oknu. Koščeni obraz in beli lasje so se sprijeli na steklo in blaženo spokojen smehljaj je medlel skozenj.

Nekaj me je pognalo po izgledanih stopnicah v sobo.

»Gospod Jan, kdaj se vrnete? Pol kavarniškega vrta se je izpraznilo, čakamo vas.«

»Pridem, pridem. Že ves dan mislim na petnajsti avgust. Takrat goduje

moja rajna mati. In zagoslal bom njeno pesem, Trikrat v letu jo imam na goslih: na dan rojstva, godu in smrti. Drugega ji ne morem dati.«

»Katera je njena pesem?«

»Slišali jo boste.«

»Vi ste ljubili mater, gospod Jan?«

Zresnilo se mu je lice. To vprašanje je segalo v dno njegovih skrivnosti. Toda srce mu je danes nekam zvalovalo. Naj gre val naprej!

»Ljubil? Nikoli je nisem videl; in vendar bi umrl ta trenutek za njo. Le misel nanjo mi je dala toliko let in toliko ljubezni do gosli. Moja mati je bila pelikan: do zadnjega koščka življenja se mi je dala použiti. Očeta nam je v jami ubilo, jaz sem bil tedaj droben fantek. In od takrat ni bilo več kruha pri nas. Dan za dnevom je hodila mati okrog hiš, bolna in ponižana se je vračala z lončkom mleka in skorjo kruha. Mnogokrat se je vrnila brez kruha, tedaj je pokleknila k moji posteljici in me proseče gladila po laseh, naj ji odpustim. Nekoč pa je ni bilo ves dan. Pod večer se je opotekla v sobo kot podžagana, iz ust se ji je pocedil curek krvi. Položila je lonček na stol, sesedla se na tla poleg moje postelje in me prijala za roko. Držal sem ljubečo roko svoje matere, dobro kot kruhek, toplo kot lučka. Lačen sem zaspal. Zjutraj ni bilo roke več. Skočim s postelje. Ob postelji je ležala moja mati, mrzla in mrtva... Kaj je bilo naprej, je brez pomena. Ko sem odrasel, sem vzel očetove gosli, na katere je nekoč pod večere materi godel. In šel iz domovine. Domačija mi ni dala miru. Materino pesem sem nosil čez vse meje. Črednik sem bil, carinik, grobar, tkalec in Bog vedi, kaj še, a gosli nisem zatajil en sam dan. In tako sem nekoč izsanjal pesem o materinem srcu, ki je odprto svojemu otroku do zadnjega diha...«

Koder hodim, poveličujem mater. V srcu nosim pesem in ob njenih dneh jo izlijem med ljudi. Takrat druga glasbila le iz daljave pripevajo, kot bi zvonovi šepetali. Petnajstega avgusta: Mařenka...«

Primaknil je znova obličje k hladnemu steklu. Nemir se mu je sprehajal po očeh in zardelih licih. Mnogo je odkril. Ne bi, toda osem tednov je molčal. Le s srcem se je razgovarjal. Danes ga je misel na mater zavedla.

»Gospod Jan, čakamo.«

»Petnajstega.«

*

V tretjini avgusta je Janu presahnila blagajna. Kruh je splahnel, črnina za krepčanje se posušila.

»Grem. Telo mi je znova mladeniško. Prsi so dodobra izkašljale prehlad. Stolec me čaka na odru. Nihče ni odpuhnil prahu z glasbil. Moje gosli se žalostijo od samote. Čakajte, prijatelji! Že sem vam zagoslal materino. Toda tako me še niste slišali. Srce se širi od hrepenenja...«

»Gospod kavarnar,« je potrkal, »vrnil sem se. Zdravje v redu.«

»Dragi Jan, drugo sezono od srca rad, zdaj pa teče pogodba z vašim naslednikom.«

»Kaj?«

»Ne zamudite, Jan, nisem mogel čakati.«

Jan se ni ozrl kavanarju v oči, ni mu rekel zbogom. Okrenil se je kot dvajsetleten fant in odbrzel; ni on človek, ki baranta z umetnostjo.

»Mnogo je kavnarn, mnogo nočnih lokalov. Nekje bdo planili po mojih goslih.«

Jan je tekal zmerom bolj teman. Povsod so imeli za to sezono zaključeno število godcev. Tri dni je romal in vse take hiše obromal. Nikjer

ni bilo prostora zanj, nikjer kruha, nikjer strehe... Tedaj je sredi ceste obstal in zakričal v nebo:

»Moja pot je končana. Gosli so doigrale. Slišiš, mati, moje gosli!...«

*

Petnajstega avgusta se je nenadno pokazal stari Jan ob beli ograji kavarniškega vrta. Ob pol petih. Nikogar ni bilo, da bi brisal, božal, prestavljal, urejal. Molčal je. Obraz mu je bledele, roke drhte, soj oči ugašale. Glad in boleost duše sta mu glodala obraz. Beli lasje so ležali ob glavi, ko da niso njegovi. Goslar Jan ni jedel, ni pil, ni goslar. Goslar Jan je jako star.

Ura v nunskem zvoniku je odbila pet.

Godci so posedli k svojim glasbilo. Njegov stolec je zasedel mladeč. Pesem je lila za pesmijo. Nihče ni videl, kako se je Jan grabil za glavo, če je njegovemu nasledniku zdrsnil lok ali je prst pretrdo pal na struno. Jan je živel z godbo, kot živi črednik med svojimi jagenjci. In pozabil je, da stoji ob beli ograji zunaj tribune.

Kapelnik dvigne taktirko.

Janov naslednik vstane in se vtopi v pesem, vsi drugi prizvanjajo.

Jan blede. Usta se mu odpro, oči zablejajo, vse telo se mu pretrese.

Njegova pesem! Pesem, ki jo je kot brezdomec trideset let po trikrat v letu goslar svoji materi, skruni nekdo; skruni mladeč, ki mu je kruh odjel. Pesem, ki jo smejo samo njegove gosli v najtišji pobožnosti zapeti! Zakaj to je pesem srcu, ki je neizmerno kot božje...

»Mladeč! Tat!«

Jan se zgrabi za ograjo in se vrže na oder. Tam nastavi svoje gosli na srce. Naj ono poje...

Orkester je zanemel, vrt je zavzdihnil ko iz groba, kos na vrhu ko stanja, ki se je mešal med godce, je s čudom zaprl kljun.

Godcem so glasbila zdrsnila z rok; naslonili so se na ograjo odra in si zakrili oči. Poznali so to pesem, poznali Janovo povest. Žene so zajokale, možje so bulili v čudežne gosli in starčka, ki so mu beli lasje v solnčnem zatonu blesteli in oči so se mu nekam zagledale, ko da vidijo Boga... Ta pesem je angelska. Onkraj tega sveta jo pojó...

Hipoma je Jan pesem preklal, polomil lok, pohodil gosli in zakrilil z rokama:

»Ho, ljudje! Ha! Ha! Ha!«

Po glavi se je bíl, bele lase si pulil in strašno zarukal:

»Oskrunili so materino srce! Ha! Ha! Ha!«

Solnce je ugasnilo: stari goslar Jan se je zgrudil v naročje nekdanjih tovarišev in blazno bulil v večerno zarjo...

*Vesela
velika
noč!*

Zgodovina naših trgov in mest.

21. Vrhnika.

(304 m, 1725 prebivalcev.)

Vrhnika je največji in najlepši trg na Notranjskem in poleg Ljubljane najstarejši trg na Kranjskem. Od prastarih časov pa do zgradbe južne železnice je bila Vrhnika najvažnejša trgovska postojanka v deželi. Z otvoritvijo železniške proge Ljubljana—Vrhnika 23. julija 1899 je trg zopet veliko pridobil. Na Vrhniki je bila pivovarna; namesto nje zdaj tvornica konzerv; v bližini so velike opekarne in je bila tudi tvornica za parkete in harmonije, a danes poslednjih ni več. Tudi v bližnjem Verdu je tvornica za parkete. Ne daleč od Vrhnike je vas Mivke, kjer so v bližini trije večji izvirki Ljubljaniče.

Na Vrhniki je sedež okrajne sodnije, ki spada pod ljubljansko okrajno glavarstvo, ter sedež dekanata za vrhniško dekanijo. Občina Vrhnika šteje 6049 prebivalcev. K njej spadajo poleg trga še vasi: Bevke (362), Blatna Brezovica (297), Drenova gorica (198), Lesno brdo (171), Hrib (581), Ligojna mala (139), velika (217), Mivke (64), Podlipa (265), Stara Vrhnika (479), Sinja gorica (180), Verd (607), Zaplana (421), Žazar (184) in Bistra (137). Župnija šteje 5820 duš; oskrbuje jo dekan-župnik s tremi duhovnimi pomočniki: dva kaplana in ekspozit v Bevkah.

Trg ima osemrazredno osnovno šolo za dečke in osemrazredno za deklice. Za dečke je dvorazredna obrtnonadaljevalna šola in gospodinjstva šola za deklice, ki pa ni stalna. Vrhniška duhovščina poučuje verouk na dvorazredni šoli v Blatni Brezovici in na dvorazrednici na Drenovem griču in v Veliki Ligojni na enorazrednici.

Temeljni kamen župnijski cerkvi sv. Pavla so blagoslovili 2. julija 1850. Cerkvni govor je imel semeniški spiritual Jurij Volc, sv. opravilo je izvršil vrhniški dekan Andrej Pečar. Cerkev je slovesno blagoslovil ljubljanski knezoškof Anton Alojzij Wolf 17. oktobra 1852.

Ko so leta 1851 podrli do tal staro cerkev, se je zasledil v temelju sled treh na tem mestu zidanih cerkva. Prvotna cerkev je obsegala približno le kor (presbiterij) stare cerkve. Kdaj se je ta zidala, o tem ni nikjer nobenega poročila. Dasi spada vrhniška naselbina v prastaro dobo, cerkve sv. Pavla ne moremo pomakniti ne v starokrščansko dobo, ne v dobo pokristjanjevanja Slovencev v 8. in 9. stoletju. Sv. Pavel ni imel svojega praznika, tudi se ni častil posebej, ampak skupno s sv. Petrom (Stegenšek, Gornji grad 208). Vrhnika je spadala prvotno pod šentpeter v Ljubljani. Mogoče so zidali cerkev sv. Pavla šele v poznejši dobi, ko je šentpeterski župnik poskrbel, da so dobili na Vrhniki duhovnika, kar se je moralo zgoditi v zgodnjem srednjem veku, morda okrog 1290. Ni nam mogoče misliti, da bi bil toliko živahen trg, kakor je bila od nekdaj Vrhnika, v dušnopastirskem oziru preveč dolgo zapuščen.

Druga cerkev je bila zidana takrat, ko se je Vrhnika ločila od šentpetra kot samostojna župnija. Zgodilo se je to leta 1408. (Letopis Mat. Slov. 1905, 8.)

Tretjo cerkev so zidali leta 1628. Cerkev je to leto pogorela. Dne 27. aprila 1628 je blagoslovil ljubljanski škof temeljni kamen za novo cerkev sv. Pavla. Ohranjeno je pismo, ki je bilo zazidano v kamnu. Poleg požara omenja pismo, da je bila cerkev preveč tesna in majhna za toliko število ljudi; pove tudi, da je v tem času pretresala vso Evropo grozota vojske, katero je povzročil verski razkol v Nemčiji. Misli na strašno tridesetletno vojsko l. 1618—1648. (Mittheil. 1854, 15.)

(Dalje.)

MLADI STRAŽARJI

M. Elizabeta:

Živelo, Jadransko morje!

Morje lepo, morje sinje
s tisočerimi zakladi,
pravijo, da si globoko,
mi bi zmerili te radi.
Na čolničkih lahkokrilih
po gladini bi drseli
in bi ribice lovili,
pesmi bi slovenske peli.

Če bi solnce krog čolnička
nam cekinov natrosilo,
bi z ročico jih lovili,
oj, to bi prijetno bilo!
Morje lepo, ti nas mikaš,
a počakaj le še malo,
ko dorastemo, z veseljem
boš v čolničkih nas zibalo.

Vse doilej, Jadransko morje,
pesem k tebi bo kipela,
bo nosila ti pozdrave,
bo po tebi hrepenela.
Naša pesem hrepenenja
željo eno naj izraža:
»Bog te čuvaj, lepi Jadran!
Živela Jadranska straža!«

Gibanje Jadranske straže v Dravski banovini.

Nikjer v državi se ni utrdil in razširil PJS tako kot v Dravski banovini. Na več kot 600 šolah je organiziranih 65.000 mladih stražarjev obeh spolov in vseh kategorij šol: srednjih, strokovnih, meščanskih in osnovnih. Srednje in meščanske šole imajo vse PJS, pretežno večina strokovnih šol enako in dve tretjini osnovnih šol je že pod praporom v morje potopljenega buzdovana kraljeviča Marka. Prijavljajo pa se vedno še novi Pomladki in novi člani.

Odsek PJS v Ljubljani vzdržuje s svojimi Podmladki stalno pismo zvezo. Pomladki pridno naročajo društvene znake in legitimacije, ki jih imajo naši Pomladkarji v slovenskem jeziku. O. O. JS v Ljubljani je za božič izdal 10.000 krasnih razglednic s sliko pokrovitelja JS Nj. Vis. prestolonaslednika Petra kot mornarčka ob krmilu. Večino razglednic so razprodali Pomladki in O. O. je moral naročiti novo izdajo. Za veliko noč bo izdal O. O. krasne barvane razglednice. Nj. Vel. kralja. Priporočamo jih bratskim Pomladkom širom Jugoslavije. Tudi druge predmete, ki se prodajajo v korist JS, so Pomladkarji in Pomladkarice ponekod pridno razpečavali. Odsek deli iz zaloge O. O. Pomladkom brezplačno pomorsko slovnstvo, razposlala je vsem šolam himno JS, da jo bo prepevala vsa slovenska mladina in na kongresu JS 1955 in mogočno manifestirala za naše morje.

Glavna naloga, ki sta si jo zadala ljubljanski in mariborski O. O. J. S. je, da čimprej zgradi ob Jadrano mladinski dom za revne, potrebne in delovne Pomladkarice. V ta namen je banovinski izvršni odbor JS ustanovil posebni socialni fond, kamor se stekajo dohodki od razprodanih društvenih izdaj. Prodajajte jih. Pomladki, s tem boste koristili pred vsem sebi! V kratkem dobe vsi Pomladki društvene koleke in razpečevanje. Pridno na delo, da bo dom čimprej resnica! Tudi šolske potrebščine, mineralna voda Rogaske Slatine in nekateri gospodinjinski predmeti se prodajajo v korist socialnemu fondu. Zaveden Pomladkar zahteva vedno le te! Rogaska Slatina nam je že izročila 20.000 Din za socialni fond. 15. aprila priredi O. O. JS v Ljubljani v namene socialnega sklada veliko javno tombolo. Ljubljanski in okoliški Pomladkarji in Pomladkarice pridno prodajajo tombolske tablice. Glavni dobiček je 5000 Din v gotovini. Dobitkov je preko 300. Pomladki dobe 10% od razprodanih tablic za svoje izlete. Tudi mariborski O. O. JS priredi v isti namen s svojimi Pomladki javno tombolo.

V Dravski banovini so odstopili naši mladinski listi »Vrtece«, »Naš rod«, »Omladina«, »Razore«, in »Zvončke« del svojega prostora pokretu PJS in priobčajo članke o našem morju in pomorstvu kot tudi druge društvene oglase. Odsek PJS se jim za njihovo naklonjenost najlepše zahvaljuje! Pomladkarji in Pomladkarice, naročajte se pridno na imenovane liste, saj so pisani za Vas in delujejo v Vaše dobro! Dopisujte pa pridno tudi v oficijelno glasilo »Podmladak Jadranske straže«, ki izhaja v Splitu in ki naj bi bili naročeni nanj vsi Pomladki!

Naše vrste rastejo in se večajo in to nam je v bodrilo, da nadaljujmo s svojim domoljubnim delom, dokler ne bo slednji slovenski učenec in dijak, možki in ženska, v našem kolu.

Tedaj pa ne bomo na vrhuncu poti, tedaj se bo naše delo šele pričelo. — Čuvajmo naše morje!

S. Kranjec

Zlata doba naših primorskih mest.

Zadnji dve stoletji pred sramotno kupčijo, s katero so l. 1409. Benečani zavladali dalmatinski obali, zlasti pa še zadnjih 50 let po zaderskem miru so imela naša primorska mesta svoje najlepše čase. Split in Trogir, Zadar in Šibenik, Hvar in Korčula ter Kotor so bile avtonomne, od vladarja skoraj popolnoma neodvisne mestne občine, ki so same odločale o svoji notranji upravi pa tudi samostojno sklepale pogodbe med seboj in celo z drugimi mesti iz tujih držav. Njih skrb se je tikala predvsem pomorske trgovine, od katere so živeli. Po morju so izvažali na blizu in daleč svoje blago, po morju so dobivali tuje pridelke in izdelke, ne le zase, ampak tudi za svoje več ali manj obširno zaledje. Zlasti mesta na otokih so bila navezana na uvoz žita po morju, ki ga doma niso dovolj pridelovali. Njih življenje, njih blagostanje in omika so bili tako rekoč darovi morja, ki so

ustvarili iz teh mest kulturna središča, ki se njih umetnostnim spomenikom še danes divita tujec in domačin.

Natančno urejeno pomorsko pravo je v tako zvanih »statutih« urejalo odnošaje med lastniki ladij in trgovci ter mornarji, kakor tudi napram mestni gosposki. Brodolastniki in trgovci so se navadno družili v pridobitna društva, tako da je trgovec dal na razpolago denar, brodolastnik pa je s tem kupil blago in ga pripeljal domov. Dobiček sta si potem delila, če se je pa ladja kakorkoli ponesrečila oziroma so jo zajeli gusarji, sta morala pa tudi škodo trpeti oba. Navadno je bil lastnik ladje tudi njen kapitan. Preden je odjadral, si je najel mornarjev za to potovanje in statuti so natanko določali, kako mora z njimi ravnati, zlasti v slučaju bolezni ali smrti, pa tudi kakšne dolžnosti imajo mornarji, če ladjo zajame vihar ali pa jo napadejo gusarji. V to svrho so morali biti mornarji dobro oboženi in bilo jim je strogo prepovedano, orožje zastaviti ali prodati.

Tudi število mornarjev, ki jih je morala vsaka ladja na krovu imeti, je bilo predpisano z ozirom na njeno velikost in na dolžino nameravane poti. Za mestno gospodarstvo so bile zlasti važne določbe o raznih davščinah, ki so jih plačevale ladje pri vходу v pristanišče. Teh davščin so bile lahko oproščene ladje iz prijateljskih mest, kakor so to določale različne trgovinske in zavezniške pogodbe. Tako n. pr. niso v Splitu plačevale uvoznine one ladje, ki so dovažale blago iz Šibenika, Zadra, Trogira in Dubrovnika ter z večine otokov. Take davščine je pobiral pristaniški prokurator ali upravitelj, ki je moral skrbeti, da so bile vse pristaniške naprave, svetilniki itd. vedno v redu.

Seveda je imelo vsako naše primorsko mesto tudi svojo ladjedelnicu ali »škver«. Ta obrt je bila tako visoko razvita, da so tudi Benečani kupovali pri nas ladje in tudi v podložnih mestih spočetka niso ovirali ladjedelstva, le prepovedali so jim prodajati ladje tujcem. Ko so pa enkrat imeli Dalmacijo v svoji oblasti, so začeli omejevati odotno ladjedelstvo v prid svojega domačega arsenala. Vsled bogatih gozdov se je zlasti na otoku Korčuli v enako imenovanem glavnem mestu sčasoma uredila sloveća ladjedelnica, kjer so kupovali ladje celo Turki. Najbrž tudi zaradi tega je beneška vlada prepovedala Korčulanom graditi večje ladje, prodajati so jih pa smeli poslej le kristjanom. Tri leta kasneje, l. 1502., je beneški senat odločil, da se v Dalmaciji ne smejo graditi ladje, ki bi nosile več kot 2000 starov žita (okoli 1600 hl); kdor bi tako ladjo dal tam zgraditi, mu jo bodo zaplenili. S to prepovedjo je bil našim škverom onemogočen nadaljni razvoj, bavili so se povečini le še z gradnjo malih ladij in raznimi popravili. Edino ladjedelnica na Korčuli se je še vedno dobro držala in imela še proti koncu beneške vlade, ki se je končala l. 1797., zaposlenih preko 400 delavcev, ki so zgradili okoli 900 ladij na leto.

Kot v srednjem veku povsod, so se tudi pri nas obrtniki združevali v strokovnih društvih, ki so se imenovala »ceh« v primorskih mestih pa »bratovščine«. V teh so bile seveda najvažnije mornarske bratovščine, ki so skoraj gotovo obstojale že v 13. stol., čeprav imamo natančnejša poročila šele iz naslednjega stoletja. Tako je bila l. 1349. v Splitu ustanovljena bratovščina sv. Nikolaja; kmalu nato izvemo za take bratovščine tudi v Kotoru, Zadru in drugod. Njihova pravila ali »matricle« je kasneje potrdila tudi beneška vlada in delovale so nemoteno tja do francoske dobe, ko so l. 1807. Francozi vse bratovščine odpravili. Glavni namen bratovščine je bila skrb za mornarske koristi pa tudi za varnost pristanišča. V splitski bratovščini so bili n. pr. včlanjeni poleg mornarjev tudi lastniki ladij. V njeno blagajno je plačevala vsaka ladja

po deset »soldov« za vsakih sto starov nosilnosti in za vsako potovanje. Tudi po smrti so bili mornarji združeni v skupnem grobu v cerkvi svojega patrona sv. Nikolaja, kjer je bil pa še poseben grob za tuje mornarje, ki bi jih smrt zatekla na poti. Ob smrti kakega člana so ga morali njegovi tovariši nositi od hiše do groba, ozir. spremljati z gorečimi svečami v roki. Bratovščina je imela svojega kaplana, ki je maševal za duše pokojnih članov; vsi živi tovariši pa, ki niso bili slučajno na potovanju, so morali biti pri sveti maši.

Človekoljubne naloge splitske bratovščine so lepo razvidne iz njenih pravil. Če je n. pr. kak brat postal star in nesposoben za službo ali pa je zbolel in ostal v bedi, so ga morali tovariši po svojih močeh podpirati, kakor sta to določila župan in sodnik, ki sta načelovala bratovščini. Če je prišel kdo v ječo, ker ni mogel plačati svojega dolga, so mu morali enako tovariši priskočiti na pomoč. Če je kdo zbolel, so bili ostali dolžni ga obiskovati in tolažiti. Ako je umrl izven mesta, so morali iti po njegovo truplo, in sicer na morju do sto milj daleč, na kopnem do 25 milj daleč. V teh pravilih je bilo dalje določeno, da sme brodolastnik pustiti mornarja le v tisti luki, v kateri ga je najel, pa tudi, da ne sme zvabiti mornarja z druge ladje na svojo. Mornarjem je bilo prepovedano, prepirati se med seboj ali pa v tujem kraju ladjo zapustiti.

S takimi določbami je bratovščina urejala vse službeno razmerje in celo privatno življenje mornarjev in brodolastnikov in tako odvezemala mestni upravi veliko skrbi. Seveda je tudi samo ona odločala o strokovni usposobljenosti. Posebna njena komisija je mogla proglasiti pomočnika za mornarja ali pa povzdigniti mornarja v kapitana. Posebno zanimiv je bil kesnejši razvoj mornarske bratovščine v Kotoru, ki je zaradi bližine Turkov dobila bolj vojaški značaj. Njeni člani so pri obrambi domačega mesta tvorili posebno četo pod poveljstvom voljenih častnikov in tako je nastala slavna »bokeljska mornarica« in se je ohranila prav do danes. Proslava njenega in kotorskega zaščitnika sv. Tripuna (3. febr.) je še vedno znamenit dogodek za vso Boko. Sv. Tripun je kot osemnajstletni mladenič umrl l. 250. mučeniške smrti v Mali Aziji, l. 809. pa so bogati kotorski meščani kupili njegove telesne ostanke in bokeljska mornarica jih je prepeljala v Kotor, kjer se hranijo v stolni cerkvi. Bokeljski mornarji se niso odlikovali samo v pomorskih bojih, ampak tudi na kopnem. Tako so oni pod vodstvom slavnega Nikole Buće vzeli v bitki pri Velbuždu l. 1350. Bolgarom zastavo in križ, ki so ju nato dobili od carja Dušana v dar. Še danes se ta križ ob proslavi natika na zastavo svetega Tripuna in spominja Bokelje na njihovo slavno preteklost.

Sv. Tripun.

Ivan Sergéjevič Turgénjev

se je rodil l. 1818 v stari plemiški družini, iz katere je izšlo mnogo mož, vnetih za prosveto in napredek. Rodil se je in rasel v selskem dvorcu »Spasskoje-Lutvinovo« v Orlovski guberniji. Oče njegov je bil v vojaški službi, pa jo je zapustil in se stalno naselil na posestvu. Turgénjev ga slika kot strogega, hladnega in nepri-

stopnega moža. Njegova mati je bila hči bogatega posestnika zemljišč in po sinovih besedah jezljiva gospodinja, ki je lastnoročno tepla dekle, hlapce, tlačane in sina. Iz veselja do opisovanja starih družinskih odnosov med graščaki in tlačani, se je porodila prelepa knjiga »Lovčevi zapiski« (izdala Jugoslov. knjigarna v Ljubljani, preložili iz ruščine † Bogomil Vdovič, Marija Kmetova in Janez Rožencvet v 2 delih. Zvezek stane broš. 45 Din, vez. 55 Din). Turgenjev je kot lovec hodil po Orlovski guberniji in z odprtim očesom in globokim čutom opazoval pokrajino in ljudi v nji, graščake in kmete, v katerih je odkrival skromno-skrите zaklade srca in čuvstva, trezne izkušnje in klene misli, naj si ruska gospoda kmeta pogosto ni smatrala za človeka ampak žival. — Prvič v slovenskem prevodu je izšla Turgenjeva najlepša povest »Plemiško gnezdo« (izdala Jugoslovanska knjigarna, prevlel Jože Arko, broš. 45 Din, vez. 55 Din). V tej povesti je postavil Turgenjev diven nagrobnik omiki ruskega podeželskega plemstva. Turgenjev je umrl leta 1883 na Francoskem, pokopan je pa v Petrogradu.

U G A N K E I N D R U G O

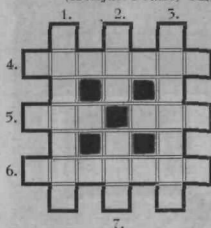
Podobnica.

(Gosar Jože, Ljubljana.)

2. Križaljka.

(Konjar Franc, Smlednik.)

Vodoravno: 4. mesto zmešnjav; 5. pokoj;
6. konjska oprema; 8. kaže, da gori.

Besede
pomenijo:

Navpično:

1. slovensko mesto;
2. sveto mesto;
3. zločinec;
7. brez obutve.

3. Tiskarski škrat.

(Podobnikar Ivan, Ljubljana.)

Vanip ljegre, sipaljet ni spekin.

Uredite črke, da bo čemu podobno!

Rešitve in imena rešivcev priobčimo v 9. številki. — V 8. številki v prvi uganki »Vprašanja« se mora zadnji stavek tako-le glasiti: V teh stavkih je 7 jugoslovanskih mest in ne besed. Prebrisani ugankarji so to že sami popravili. — V 7. številki so bili trije izžrebani. Naj se oglasiijo in povedo, kaj žele za nagrado.

Kdor je naročil »Vrtece«, naj tudi plača Din 15.—. Stražarji, kapitan rabi sape, da vam požene ladjo. Dajte mu Din 15.—!

Nove knjige.

»Mrtvi meni«. Spisal Josip Korban, založil Franc Leskovšek v Celju, cena v pol platno vez. 20 Din. V knjigi je povezanih

10 zgodbic gornjegrajskega hribovja. Najbolj srčkana in posrečena je »Čiganeček Marko«. Jezik, se mi zdi, je pa le preveč domač in čemu neki devati znane rečenice v »«. Knjigo priporočamo. —č—o.

»Vrtece« stane za vse leto Din 15.—, s priložo »Angelček« Din 20.—. Lastnik »Pripraviški dom« v Ljubljani. — Urednik Vinko Lavrič v Ljubljani, Resljeva c. 11. — Uprava »Vrtca« v Ljubljani, Miklošičeva c. 7. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč)